

AB voorstel

Steller	Beleidsadviseur
Afdeling/team	Advies & Support, team beleid
Datum	27-11-2025
Onderwerp	Uitwerking bespaaropties 2026 en Kadernota 2027
Volgnummer	4625-03
Geagendeerd	Voor besluitvorming
Bijlagen	Geen
Portefeuillehouder DB	Walter van Dijk

Te nemen besluit AB:

1. afschaffen van de uitstroompremie per 1 april 2026;
- 2a. het plaatsen van mensen op beschut werkplekken tot de taakstelling of
- 2b. het plaatsen van mensen op beschut werkplekken tot de taakstelling, uitgezonderd inwoners met een uitkering;
3. bedragen Individuele Inkomenstoeslag met 25% naar beneden bijstellen;
4. het verder uitwerken van mogelijke aanpassingen Inrichtingskosten;
5. de aanpassing Inrichtingskosten opnemen in de begroting 2027;
6. de ongerealiseerde besparingen in 2026 dekken uit de opgenomen besparingsopties 2026.

Toelichting

In 2024 hebben de gemeenten alle gemeenschappelijke regelingen gevraagd om besparingsmogelijkheden aan te dragen ter ondersteuning van de bezuinigingsopgave van de gemeenten. Tijdens de vergadering van het Algemeen Bestuur (AB) op 6 november 2024 zijn 21 besparingsopties gepresenteerd. Hieruit zijn door het AB vijf opties gekozen die verwerkt zijn in de Kadernota 2026.

Naast deze zogenoemde longlist (21 opties) is er ook inzicht gegeven in mogelijke financiële interventies waarmee de ZOU-gemeenten kunnen besparen op de programmakosten re-integratie, inclusief bijbehorende risico's en consequenties voor de dienstverlening.

In de Strategische kaders 2024-2027 en de Innovatieagenda is opgenomen dat er een overzicht van de basis- en aanvullende dienstverlening moet worden opgesteld.

Op deze manier kunnen gemeenten bepalen wat een stevige basis voor zowel de dienstverlening als de RDWI is. In mei 2025 hebben de bestuurders aangegeven dat zij graag eerst inzicht willen in de basis en aanvullende dienstverlening alvorens de verschillende financiële vraagstukken te behandelen. Deze vraagstukken raken immers direct aan de uitvoering en kwaliteit van de dienstverlening.

De onderdelen Kostenbeheersing deel II¹ en Interventies Programmakosten Re-integratie² zijn meegenomen in deze uitwerking, zodat er inzicht is in zowel het aanbod als de kostenbesparende opties. Na afstemming tussen de gemeenten, Biga groep en de RDWI is de keuze gemaakt om de besparingsopties die een direct nadelig financieel effect hebben voor Biga groep, buiten beschouwing te laten.

De voorgestelde maatregelen worden na akkoord, afhankelijk van hun ingangsdatum, verwerkt in de Kadernota 2027 (maatregelen die per 1 januari 2027 ingaan) en de 1e nota wijzigingen 2026 (maatregelen die per 1 januari 2026 ingaan).

Argumenten voor gekozen richting

De vier voorgestelde besparingsopties bieden ruimte om de inzet van middelen te temporiseren. Door hierin keuzes te maken kan worden bijgedragen aan de benodigde financiële taakstelling, zonder dat de primaire uitvoeringscapaciteit en daarmee de dienstverlening in gevaar komt.

1. Afschaffen uitstroompremie

De inzet van de uitstroompremie is bedoeld om de overgang van uitkering naar betaald werk te stimuleren. Bijstandsgerechtigden die duurzaam uitstromen naar regulier werk kunnen in aanmerking komen voor een eenmalige financiële tegemoetkoming (2 x € 500). De premie dient als prikkel om uitstroom te bevorderen en de financiële overgang van uitkering naar betaald werk financieel soepel te laten verlopen, zoals het direct wegvallen van toeslagen door een hoger inkomen.

Er zijn twee evaluaties³ uitgevoerd waaruit blijkt dat de inwoners die een uitstroompremie hebben ontvangen, deze niet als extra motivatie of financiële ondersteuning hebben ervaren om betaald werk aan te nemen. De inzet van deze middelen leiden niet tot extra uitstroom. Extra kosten voor de inwoner bij uitstroom vangt de RDWI op door inzet van het maatwerkbudget en daarnaast per 1 januari 2027 door inzet van het bufferbudget voor een financieel kwetsbare groep (zie hieronder).

Relatie Participatiewet in balans

Naast het maatwerkbudget wat de RDWI inzet voor kosten die inwoners maken om uit te stromen, zoals werkkleding en reiskosten in de eerste werkmaand, biedt de Participatiewet in Balans vanaf 1 januari 2027 een aanvullend bufferbudget via de BUIG. Dit bufferbudget is bedoeld om financiële schommelingen op te vangen voor inwoners die het meest kwetsbaar zijn door wisselende inkomsten, zoals parttime werkers en mensen met onregelmatige contracturen. Hierdoor wordt de financiële stabiliteit van deze groepen ondersteund, wat de kans op duurzaam werk en minder terugval vergroot.

¹ Uitwerking vijf opties kostenbeheersing AB 11 december 2024

² Voorstel Financiële interventies programmakosten re-integratie ZOU domeintafel W&I juni 2025

³ Beleidsevaluatie re-integratie 2024 RSD Kromme Rijn Heuvelrug en Evaluatie uitstroompremie 2023

Daarnaast is er per 1 januari 2027 een structurele inkomensvrijlating mogelijk, waardoor deeltijd werken vanuit de bijstand voor iedereen meer loont.

De Regionale Cliënten Raad (RCR) adviseert in januari 2026 over het voorstel om de uitstroompremie af te schaffen. In het geval van een positief advies, wordt de premie per 1 april 2026 afgeschaft.

Financiële indicatie

- *Korte termijn (2026):*
 - *Besparingen: tussen de € 45.000 - € 52.000 afhankelijk van uitstroom*
- *Middellange termijn (2027):*
 - *Besparingen: tussen de € 50.000 - € 70.000 afhankelijk van uitstroom*

2. Beschut werk kandidaten tot taakstelling plaatsen

Elk jaar ontvangen de gemeenten van het Rijk een taakstelling voor het realiseren van beschut werkplekken voor inwoners met een indicatie. Aan deze taakstelling zijn ook bijbehorende middelen gekoppeld. De aantallen indicaties beschut werk blijven stijgen. Dit is een autonome, landelijke ontwikkeling.

In 2022 stond landelijk het aantal mensen met een geldige indicatie voor beschut werk op 11.976. In 2023 nam de indicatiegroep toe naar 13.970 en in 2024 steeg het aantal indicaties verder naar 15.635⁴. Voor onze regio is de stijging gemiddeld +6 per jaar.

Tot en met 2027 geldt de solidariteitsverrekening tussen de ZOU-gemeenten voor beschut werk. Dit wil zeggen dat wanneer het aantal indicaties dat afgegeven wordt voor beschut werk in de ene gemeente boven de taakstelling uitkomt, die stijging wordt opgevangen door een andere gemeente die met het aantal indicaties dat jaar onder de taakstelling uitkomt. Dit kunnen wij doen omdat we uitgaan van een regionale taakstelling (de taakstellingen van de gemeenten bij elkaar opgeteld). Tot op heden zijn we net op of onder de taakstelling gebleven, maar door de landelijke stijging gaat onze regio de komende jaren ook boven de taakstelling uitkomen.

Wanneer wij boven de taakstelling inwoners gaan plaatsen op een beschut werkplek kost dat de gemeenten € 15.456 per persoon. Bieden wij deze inwoners geen werkplek, dan komen zij op een wachtlijst en worden dan het komende jaar geplaatst. Gemeenten dienen wel een (participatie)aanbod te doen zolang deze mensen op de wachtlijst staan. Echter, dit brengt minder kosten met zich mee.

Een extra keuze die gemaakt kan worden, is om kandidaten met een Participatiewet uitkering wel te plaatsen boven de taakstelling in verband met een besparing op de BUIG lasten⁵. Dit kan betekenen dat een niet-uitkeringsgerechtigde met een indicatie beschut werk langer op een wachtlijst staat dan een inwoner met een uitkering.

Er zijn dan twee keuzemogelijkheden:

- optie 1) het plaatsen van mensen op beschut werkplekken tot de taakstelling;
- optie 2) het plaatsen van mensen op beschut werkplekken tot de taakstelling, uitgezonderd inwoners met een uitkering.

⁴ <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-34352-341>

⁵ € 20.375 bruto uitkeringsbedrag per jaar

Financiële indicatie risicobeheersing

- Korte termijn (2026):
 - Beheersing: € 92.736 bij een stijging van 6 inwoners boven de taakstelling
- Middellange termijn (2027):
 - Beheersing: € 92.736 bij een stijging van 6 inwoners boven de taakstelling

3. Bedragen Individuele Inkomenstoeslag (IIT) naar beneden aanpassen

Sinds 2025 keren we de Individuele Inkomenstoeslag (IIT) ambtshalve uit. Deze werkwijze heeft geleid tot een stijging van het aantal toekenningen en daarmee van de totale uitgaven. Dit komt doordat inwoners die voorheen geen nieuwe aanvraag indienden (niet-gebruik) nu automatisch in aanmerking komen.

Daarnaast worden de bedragen jaarlijks geïndexeerd met gemiddeld 4% per jaar. De indexatie is gekoppeld aan de stijging van het wettelijk minimumloon.

De bedragen voor de IIT in onze regio liggen relatief hoog in vergelijking met andere gemeenten. Daar staat tegenover dat de inkomensgrens in vergelijking strenger is vastgesteld (100% van de bijstandsnorm). De regeling is daarmee gericht op de groep met de laagste inkomens.

Nadere uitwerking

Om het budget beter beheersbaar te houden, is het voorstel om de bedragen in onze regio meer in lijn te brengen met de landelijke bedragen. Het gemiddelde jaarlijkse bedrag dat Nederlandse gemeenten toekennen aan alleenstaanden ligt tussen de € 360 en € 550 per jaar⁶. Bij een verlaging van de bedragen met 25% wordt het totaalbudget minder gevoelig voor volumegroei en de toeslag blijft, ondanks een verlaging, gericht op huishoudens met een laag inkomen.

Op basis van de prognose 2^e nota wijzigingen 2025 ziet dat er als volgt uit:

gemeente	prognose huidige lasten	prognose besparing afgerond op 1000
Bunnik	€ 70.000	€ 18.000
De Bilt	€ 392.000	€ 98.000
UH	€ 375.000	€ 94.000
Wbd	€ 140.000	€ 35.000
Zeist	€ 775.000	€ 194.000
Totaal	€ 1.752.000	€ 439.000

De bedragen per categorie:

categorie	huidig bedrag	voorstel bedrag
Alleenstaande	€ 556,00	€ 417,00
Alleenstaande ouder	€ 711,00	€ 533,25
Gehuwden	€ 790,00	€ 592,50

⁶ www.wijzeringeldzaken.nl/platform-wijzeringeldzaken/publicaties/kansrijk-armoedebeleid

Financiële indicatie

- *Korte termijn (2026):*
 - *Besparing totaal € 329.000 bij een verlaging van 25%*
- *Middellange termijn (2027):*
 - *Besparing totaal € 439.000 bij een verlaging van 25%*

4. Aanpassen bedragen Inrichtingskosten

In onze regio baseren we de inrichtingskosten voor nieuwe huishoudens op de NIBUD-prijzen. Deze tarieven zijn oorspronkelijk opgesteld om een compleet en ruim budget te bieden voor de aanschaf van meubels, huishoudelijke apparaten en andere benodigdheden. Hoewel deze bedragen bedoeld waren om huishoudens goed van start te laten gaan, ervaren veel gemeenten dat de NIBUD-normen in de praktijk vaak te hoog zijn ingeschat. Zij hebben daarom het beleid van de inrichtingskosten aangepast om realistischer en beter afgestemde budgetten op te stellen die recht doen aan de werkelijke behoeften van huishoudens, zonder dat deze noodzakelijke voorziening in het gedrang komt.

Daarnaast worden de inrichtingskosten als leenbijstand verstrekt aan onze inwoners. Het terugbetalen van de hoge bedragen door de inwoner heeft als negatief effect dat de inwoner start met een extra financiële last, een flinke schuld. Dit is een onwenselijke situatie. Ontvangt de inwoner een bijstandsuitkering, dan geldt een maximale terugbetalingstermijn van 36 maanden ter hoogte van 5% van de bijstandsnorm. Dit betekent concreet dat in veel gevallen de leenbijstand niet volledig terugbetaald wordt en negatief kan werken op uitstroom binnen de 36 maanden.

Nadere uitwerking

Het aanpassen van de inrichtingskosten vergt onderzoek om de effecten op de inwoners en de gemeenten goed in beeld te brengen. Kostenbesparende opties die we kunnen onderzoeken zijn bijvoorbeeld:

- rekenen met een percentage van de nieuwwaarde, 40 tot en met 100% (verschilt per productcategorie) en/of
- aanschaf tweede kans/hands goederen (kostenbesparend en circulair, niet voor alle productcategorieën) of
- NIBUD-prijzen met 40% verlagen. Voor deze optie kunnen wij een indicatieve kostenbesparing geven van plusminus € 280.000, afhankelijk van het aantal aanvragen.

De RDWI is voornemens om de uitkomsten hiervan in april 2026 aan het DB voor te leggen en het daarna in het AB te bespreken.

Voorstel ongerealiseerde besparingen 2026

In het AB voorstel Actualisatie kostenbeheersingsopties 1 tot en met 5 (AB 17 december 2025) zijn de redenen van de niet-gerealiseerde besparingen 2026⁷ toegelicht. Met de vele preventieve maatregelen in zowel de Participatiewet in balans als de nieuwe Wet handhaving sociale zekerheid blijkt het niet mogelijk om af te schalen op fte's. Met de bovenstaande besparingsopties voor het jaar 2026 is het mogelijk om het ongerealiseerde bedrag van € 171.300 te dekken.

⁷ Beheersmaatregelen I

Besparingsoptie	2026	2027
Uitstroompremie	€ 45.000	€ 60.000
Taakstelling beschutwerk	kostenbeheersing	kostenbeheersing
IIT	€ 329.000	€ 439.000
Inrichtingskosten	PM	PM
Totaal	€ 374.000	€ 499.000

In onderstaande tabel zijn de mutaties wat betreft de Kadernota 2027 e.v. opgenomen, inclusief de besparingsopties⁸ in dit document.

Samenvatting mutaties Kadernota 2027 inclusief beheersmaatregelen II

Beheersmaatregelen	Mutaties kadernota 2027	2028	2029	2030
Afschalen rechtmatigheidscontroles	-€ 55.250	-€ 110.500	-€ 110.500	-€110.500
Terugvorderen alleen bij opzet of grove schuld	-€55.250	-€55.250	-€55.250	-€55.250
Kwijtschelden van alle vorderingen ouder dan vijf jaar	0	0	0	0
CAZ	-€5.550	-€5.550	-€5.550	-€5.550
Apparaatskosten	0	0	0	0
Subtotaal (effecten beheersmaatregelen I)	-€116.050	-€171.300	-€171.300	-€171.300
Afschaffen Uitstroompremie	€60.000	€60.000	€60.000	€60.000
Bijdragen IIT verlagen	€439.000	€439.000	€439.000	€439.000
Inrichtingskosten BB	PM	PM	PM	PM
Subtotaal (effecten beheersmaatregelen II)	€499.000	€499.000	€499.000	€499.000
Totaal mutaties 2027	€382.950	€327.700	€327.700	€327.700

Kanttekeningen en risico's

Risico's

Er bestaat een kans dat het financiële effect per besparingsopties afwijkt van de hierboven genoemde bedragen. Dit heeft te maken met het aantal inwoners dat uitstroomt en de groei van het aantal aanvragen IIT en inrichtingskosten.

⁸ Beheersmaatregelen II

Stappen afstemming

Besproken met		Datum	Resultaat
MT	Ja	18-11-2025	akkoord
DB	Ja/nee	27-11-2025	akkoord
AB	Ja/nee	17-12-2025	
AO	Ja/nee	04-12-2025	
RCR	nee		
Overige	nee		

MT voorstel Managementteam RSD Kromme Rijn Heuvelrug

Besluit ☒ Conform voorstel

☐ Anders: _____

Datum MT vergadering: 18 november 2025

Handtekening directeur

DB voorstel Dagelijks bestuur van RDWI Kromme Rijn Heuvelrug

☐ Ter informatie

☒ Voor besluit

☒ Conform voorstel

☐ Anders: _____

Datum DB vergadering: 27 november 2025

Handtekening voorzitter:

AB voorstel

Algemeen bestuur van RDWI Kromme Rijn Heuvelrug

☐ Ter informatie

☒ Voor besluit

☒ Conform voorstel

☐ Anders: _____

Datum AB vergadering: 17 december 2025

Handtekening voorzitter: